

■ УДК 02:004:316.77

Н. М. Кушнаренко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Харківська державна академія культури, м. Харків

ІНТЕГРАЦІЯ БІБЛІОТЕК ДО ЦИФРОВОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Рецензія на монографію О. Ю. Мар'їної «Бібліотека в цифровому просторі». Харків: ХДАК, 2017. 326 с.

N. M. Kushnarenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice Rector for Research, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
<http://orcid.org/0000-0003-1168-0446>

THE INTEGRATION OF LIBRARIES TO DIGITAL INFORMATION SPACE

A. Yu. Marina «Library in the Digital Space» Monograph Review. Kharkiv : KhDAC, 2017. 326 p.

Глобальне розгортання інформаційного суспільства ґрунтується на цифрових технологіях, що продукують мережеві інформаційні потоки, надають нового сенсу соціокомунікаційній взаємодії, визначають поступ від процесів формування локальних інфосередовищ до утворення глобального цифрового простору. Означені соціотехнічні зрушення для бібліотек відкривають нові горизонти для реалізації місії соціокомунікаційних інституцій інформаційного суспільства, окреслюють перспективи змін параметрів їх розвитку за цифрової доби, механізми активізації інноваційної діяльності та пропонують широкий спектр інструментарію для оновлення інформаційного виробництва. Оскільки до цього часу проблематика адаптації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності до реалій цифрового простору залишалася остаточно не осмисленою та потребувала досконалого вивчення, то її актуальність та багатоаспектність і зумовили проведення дослідження, яке рецензується.

Рецензоване монографічне дослідження О. Ю. Мар'їної є однією з перших спроб вирішення наукової проблеми концептуального визначення ролі та місця бібліотек у цифровому просторі. Мета – ґрунтовне та послідовне відтворення загальної картини цифрової адаптації бібліотек. Зокрема в монографії автор приділяє особливу увагу таким проблемам, як розкриття сутності цифрової модернізації, дослідження механізмів адаптації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності, визначення особливостей техніко-технологічного прориву бібліотечно-інформаційної галузі, окреслення напрямів подальшої інтеграції бібліотечних установ до цифрового простору, які згодом становитимуть реальну основу соціокомунікаційної діяль-

ності бібліотек в електронному технологічному медіасередовищі та глобальній системі виробництва інформації, знань.

Актуальність і наукова цінність рецензованої монографії полягає в тому, що в ній переконливо доведено – цифрова адаптація бібліотек нині не обмежується використанням електронного технологічного інструментарію. З одного боку, вона характеризується постійним пошуком та впровадженням досконалих технологій, що дозволяють максимізувати цифрове виробництво бібліотек, з іншого – спрямована на вирішення соціокомунікаційних проблем, пов'язаних з розвитком електронного технологічного простору: подоланням цифрової нерівності, розвитком цифрової грамотності суспільства, обслуговуванням соціальних інституцій у цифровому ландшафті, доведенням потенційної значимості діяльності бібліотеки в електронному медіасередовищі тощо.

Уважаємо, що структура рецензованої роботи достатньо обґрунтована та повністю відбиває її зміст. Так, у першому розділі монографії автор ретельно аналізує тенденції розгортання цифрового простору інформаційного суспільства, яке, на її думку, відбувається нині через еволюцію веб-технологій та високотехнологічного комунікаційного інструментарію, розширення комунікаційної інфраструктури, ресурсних баз, оптимізацію пошукових систем, появу технологій великих даних, пріоритетність новітніх медіа в сучасному світі, сприяє розвитку цифрового ландшафту суспільства. Екскурс в історію соціотехнічного розвитку бібліотечних установ доводить їх поступову адаптацію до цих реалій та дозволяє констатувати лише початкову стадію цифрової модернізації, а якісне піднесення бібліотек убачається в системній технологізації, застосуванні новітнього техніко-технологічного інструментарію, інноваційних розробок щодо опрацювання інформаційних об'єктів, інтеграції цифрових активів, організації доступу до них широкому загалу.

У другому розділі, відповідно до заявленої дослідницької лінії, автор ретельно досліджує особливості віртуалізації бібліотечно-інформаційного простору, яка нині пов'язана з процесами створення цифрових активів бібліотек, продукуванням інноваційних мережових продуктів і послуг, адаптацією та просуванням бібліотечних установ у сегменті новітніх медіа.

Третій розділ окреслює стан бібліотек України в системі цифрових комунікацій. Автор констатувала, що основні напрями їх цифрової інтеграції пов'язані з формуванням масштабних цифрових активів на національному та інституціональному рівнях – створен-

ням баз даних, електронних бібліотек, репозитаріїв; започаткуванням зусиллями окремих бібліотечних установ локальних ініціатив по оцифруванню та формуванню колекцій, а також напрацюванням практики популяризації останніх у соціальному контенті. На основі аналізу практичного досвіду цифрової модернізації вітчизняних бібліотек доведено успішність та затребуваність цифрових ініціатив на національному та світовому рівнях. Виявлено певні ускладнення цифровізації бібліотек України, серед яких: незавершеність законодавчих змін щодо цифрової діяльності бібліотечних установ та загального розвитку інформаційного сектора; техніко-технологічне відставання галузі; уповільнення модернізації організаційно-управлінської системи бібліотечно-інформаційної сфери діяльності, відсутність чітких механізмів адаптації бібліотек до реалій цифрового простору і, як наслідок, гальмування темпів оцифрування та напрацювання об'ємів наповнення цифрових проєктів; ускладнення просування українських бібліотечних ресурсів у мережі інтернет; відсутність процесів веб-агрегації національних доменів та ін. Заходами подолання означених проблем запропоновано формування цілісної концепції цифрової адаптації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності, лобіювання державної підтримки цифрових ініціатив бібліотек на всіх рівнях та напрямках, консолідація зусиль і можливостей галузі щодо вирішення нагальних проблем цифрової модернізації бібліотечно-інформаційного сектора, кооперація з іншими учасниками інформаційного суспільства в процесах створення цифрових проєктів, налагодження конструктивного діалогу з аудиторією користувачів, зокрема на основі застосування соціокомунікаційних технологій, однією з яких є краудсорсинг.

Четвертий розділ присвячений обґрунтуванню виваженої контент-стратегії, що розглядається автором як послідовний, гнучкий, стійкий до невизначеності цифрових умов стратегічний план розвитку бібліотеки за цифрових умов. Його реалізація вбачається в зміщенні акцентів діяльності бібліотечних установ в електронному технологічному просторі від уже традиційних процесів створення цифрових ресурсів й активів до розвитку змістовної складової цифрового контенту та якісно нових можливостей його просування в різноманітних медіа. Оптимальна реалізація контентної стратегії бібліотек у цифровому просторі пов'язана з необхідністю визначення ролі та місця соціально-комунікаційних технологій, зокрема їх застосування під час вирішення завдань трансформації бібліотечно-інформаційної сфери пов'язане з процесами формулювання масш-

табних цілей, планування та здійснення соціальної діяльності останньої, а також необхідністю вироблення адаптаційних можливості бібліотек до процесів розгортання цифрового простору.

У п'ятому розділі розглянуто перспективи цифрової модернізації бібліотек. На думку автора, вони пов'язані із законодавчим узгодженням функціонування бібліотечних установ у цифровому просторі, вирішенню проблем створення та оптимізації їх цифрових активів, найважливішою серед яких є управління процесом споживання інформації в електронному технологічному медіасередовищі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі запропоноване цілісне бачення проблеми системного функціонування бібліотек за цифрової ери. Проаналізовано ключові проблеми розвитку бібліотечно-інформаційної сфери діяльності в цифровому просторі законодавчого, техніко-технологічного, організаційного, матеріально-технічного, методичного спрямувань; запропоновано механізми визначення соціально значущих ефектів цифрової модернізації бібліотечних установ; окреслено можливості використання в бібліотечно-інформаційній сфері механізмів ресурсів, способів опрацювання та відтворення соціальної взаємодії; напрямів активізації інноваційної діяльності бібліотек за цифрової доби.

Обґрунтованість і достовірність основних положень монографії забезпечено коректним застосуванням методів і прийомів аналізу, за допомогою яких опрацьовано належний обсяг емпіричного матеріалу. Усі узагальнення підкріплені достатнім фактичним та дослідницьким матеріалом. Значну увагу в роботі приділено зарубіжному досвіду цифрової модернізації бібліотек.

Слід відзначити особистий внесок О. Ю. Мар'їної у вирішення розглянутої в монографії проблеми. Про значимість рецензованої праці свідчить також те, що це перше фундаментальне дослідження, у якому наданий системний погляд на цифровізацію бібліотек.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що монографія О. Ю. Мар'їної є творчим, завершеним дослідженням, яке має істотне значення для подальшого розвитку теорії соціальних комунікацій.